

ÜTOPIK KOMÜNİSTLER: THOMAS MÜNZER

6 Haziran 2021

Yıldırım Koç

İnsanlık tarihinin ünlü ütopyik komünistlerinden biri, 16. yüzyılın önemli köylü ayaklanmalarının önderi Thomas Münzer'dir.

Almanya'da 14. ve 15. yüzyıllarda ekonomik yapıda önemli bir dönüşüm yaşanmaya başlandı. Ticaret gelişti. Hakim sınıfların özellikle lüks tüketim eğilimi ve harcamaları arttı. Büyük toprak sahipleri, artan gelir ihtiyaçlarını karşılamada köylülüğe yüklediler. Köylülerin üzerindeki vergi yükü ciddi biçimde artırıldı. Ayrıca köylülerin ormanlarda avlanma ve yakıt toplama ve nehirlerde avlanma haklarına da kısıtlamalar getirildi. En önemli sorun da, köylülerin ortak malı olan arazilere soyluların el koymasındı. Ayaklanan köylülerin en önemli talebi, el konmuş toprakların yeniden köylülerin ortak malı haline getirilmesiydi.

Almanya'daki köylü ayaklanması 1524 yılında bir bölgede yerel başkaldırı olarak başladı ve 1525 yılında onbinlerce köylünün katıldığı bir ayaklanmaya

dönüştü. Ancak değişik bölgelerdeki köylüler arasında bir eşgüdüm yoktu. Köylülerin ciddi bir askeri eğitimi de bulunmuyordu. Köylülerin çoğunun silahı tırpan, balta, sopa ve diğer tarım araçlarıydı.

1524-1525 yıllarındaki köylü savaşlarında yaklaşık 100 bin köylü yaşamını yitirdi. Canlı yakalanan köylü savaşçılara yaygın biçimde işkence yapıldı. Köylülerin ortak malı olan arazilere el koyma süreci hızlandı.

Bu yenilginin ardından Almanya'da ortak mülkiyeti amaçlayan kitlesel toplumsal hareketler işçi sınıfının ortaya çıkışına kadar durdu.

Bu mücadelenin önderliğine getirilen kişi, Thomas Münzer'di.

Thomas Münzer ve özetlenen köylü ayaklanmaları için en güzel kaynak, Friedrich Engels'in 1850 yılında yazdığı **Almanya'da Köylü Savaşı** kitabıdır. (Marx-Engels, **Collected Works**, C. 10, Progress Pub., Moskova, 1978, s.397-482)

F.Engels'e göre, Thomas Münzer 1488 yılında doğdu. Papaz oldu. İncil'i tartışmaya açtı. Yalnızca Katolikliğe değil, genel olarak Hıristiyanlığa karşı çıktı. Cennetin ve cehennemın bu dünyada olduğunu ileri sürdü. İsa'nın kendileri gibi bir insan olduğunu savundu. Engels'in Münzer'e ilişkin yazdıklarının bir bölümü aşağıda sunulmaktadır:

"Münzer'in siyasi programı komünizme yönelikti. (...) Münzer, Tanrı krallığı ile, sınıf farklılıkları olmayan, özel mülkiyetin olmadığı ve toplumun üyelerinden bağımsız veya onlara yabancı bir devlet otoritesinin bulunmadığı bir toplumu kastetti. (...) Tüm mülkler ortaklaşa paylaşılacak ve tam bir eşitlik uygulanacaktı. Bunları gerçekleştirmek için yalnızca Almanya'da değil, tüm Hıristiyan dünyasında bir birlik oluşturulacaktı. Prensler ve lordlar da bu birliğe katılmaya davet

edileceklerdi ve eğer bunu reddederlerse, oluşan birlik silaha sarılacak ve ilk fırsatta bunları devirecek veya öldürecekti.”

Münzer, yoksul köylülerle birlikte 1525 yılında ayaklandı. Yenildiler. Savaşta Münzer başından yaralandı ve yakalandı. Başı kesilerek öldürüldü. “Ölümüne, tüm yaşamı boyunca gösterdiği cesaretle gitti.”

Engels, maddi koşullar yeterince olgunlaşmadan adım atmak zorunda kalan bir önderin trajedisini de şöyle özetliyordu:

“Aşırı bir partinin önderinin başına gelebilecek en kötü şey, hareketin, onun temsil ettiği sınıfın hakimiyeti ve bu hakimiyetin gerektirdiği önlemlerin gerçekleştirilmesi için henüz olgun olmadığı bir çağda iktidarı üstlenmek zorunda kalmasıdır. Yapabileceği, onun iradesine değil, çeşitli sınıfların çıkarlarının çatışmasının sertliğine ve maddi varoluş araçlarının gelişmişlik derecesine, üretim ilişkilerine ve her defasında sınıfların çıkarlarının çatışmasının üzerinde yer aldığı iletişim araçlarına bağlıdır. Ne yapması gerektiği, partisinin ondan talep ettikleri, yine kendisine değil, sınıf mücadelesinin ve onun koşullarının gelişmişlik derecesine bağlıdır.”

Bu bölümü her okuduğumda, şartların olgunlaşmadığı durumlarda tarihsel gelişimin ötesinde programları gerçekleştirmeye çalışan ütopyik komünistlerin yaşadıkları trajediler aklıma gelir.